

s svojo prenatljeno nagodbo z Magjari l. 1867. Edini federalisti bi še Magjarom bili kos.

Občni zbor za stavljenje Slomšekovega spomenika 11. jan. 1876.

Dasiravno bilo je slabo vreme, se je vendar 11. jan. t. l. zbralo precejšnje število častilcev nepozabljivega nam slovenskega domoljuba in izglednega škofa in kneza lavantinskega Antona Martina Slomškega, da v občnem zborovanju sklenejo, kde in kaki spomenik se mu postavi za nabrane denarje. Prostor mariborske čitalnice bili so primerno in okusno ozaljšani s podobo Slomšekovo in slovenskimi bojami.

Predsednik zboru bil je mladi g. dr. Kačič, ki je zbrane gospode prijazno pozdravil in omenil, kako si čitalnica v čast šteje, blagemu rajnemu svojo hvaležnost za požrtvovalno podporo pri utemeljitvi čitalnice s tem skazati, da pripomaga in sodeluje pri stavljenju njegovega spomenika. Navzoč je bil ves ožji odbor. G. dr. Srnec kot denarničar, dr. Gregorec kot tajnik, g. kanonik Glaser in g. profesor Davorin Valenčak kot odbor.

Iz tajnikovega splošnega poročila o delovanju ožjega odbora povzememo sledeče črtice. Tri leta po smrti Slomškovi je mariborska čitalnica prevzela blago skrb rajnemu gospodu postaviti spomenik, vreden Slomškega kot škofa, slovenskega pisatelja in požrtvovalnega domoljuba. Tudi že rajni g. dr. Prelog je kot predsednik čitalnice mariborske prvo sejo odbora za stavljenje Slomšekovega spomenika pričel 12. nov. 1865. On je tudi prevzel denarničarstvo. Odborniki so bili: g. dr. Vogrin, zastopnik dekanov, dr. Ulaga, zastopnik lav. konzistorija, dr. Srnec in Jož. Jedlička zastopnika čitalnice. Ti odborniki so dali vsemu podvzetju potrebno ustavo, vsled katere se je imel ob svojem času sklicati občni zbor, kateri edini o celi stvari končno določuje. Pri drugi seji, t. j. 20. nov. 1865. se je hvaležno sprejel izvrstni poziv do Slomškovih častilcev, spisan od g. Kosarja. Poziv se je dal tiskati in po Slovenskem razposlati.

Tudi do mariborskih gospodov se je odbor obrnil po visoko rojeni grofinji Brandisovi. Ob enem je dobil odbor dovoljenje od lav. konzistorija, po slavni dekanjah doneskov nabirati. Dovoljenje bilo je podpisano od g. stolnega dekana Pikelna. Nemilo pa je odbor zadelo pismo mariborskega župana Tappeinerja, ki je vsako sodelovanje mestnega zastopa pri stavljenju spomenika prvemu škofu mariborskemu kratko in nekako zabavljivo odrekel.

Leta 1866. bila je samo ena seja, kakor tudi l. 1867. Pri poslednji seji, namreč 26. jan. 1867. se je preklicalo in ovrгло to, kar je prvi odbor v prvi seji l. 1865. sklenil, namreč, da bi Slomškov spomenik imel biti postavljen na jav-

nem prostoru. Za javnost sta glasovala g. Šuman in g. Jedlička, proti pa dr. Vogrin, dr. Ulaga in stolni župnik g. Matjašič. Potem je predlagal g. dr. Ulaga prostor pred cerkvijo sv. Alojzija. Predlog je bil sprejet, ker so zanj glasovali dr. Vogrin, dr. Ulaga in Šuman, proti pa g. Matjašič; g. Jedlička ni hotel glasovati. Sklenilo se je potem, g. Stichel-na in Teichmeistera naprositi, da prostor razmerita in odboru načrt spomenika predložita. Ali se je to zgodilo, ali ne, iz zapisnikov ni razvidno. Takisto velja o nasvetu, poslanem od g. Davorina Trstenjaka. Zapisniki o kakšnosti tega nasveta ničesar ne zapopadajo.

V letih 1868, 1870, 1871 in 1873 ni bilo nobene seje. Leta 1869 se je 1600 fl. izposodilo g. Šinko-tu po 6%. Leta 1874 so v odbor stopili g. kanonik Glaser in leta 1875 g. dr. Gregorec in g. prof. Valenčak pod predsedništvom g. Janko Pajka. G. dr. Srnec se je kot denarničar potrdil in sedaj se je začelo neumorno delati za zvršenje Slomšekovega spomenika. Leta 1874. v seji 4. nov. se je stolna cerkva odbrala in v njej presbiterij, kot prostor za glavni Slomškov spomenik. Ob enem se je sklenilo omisliti ploščo za Slomškov grob, za rojstno hišo in sliko za krstni kamen v Ponkvi in naposled izdati Slomškovovo pismo zapuščino in v ta namen obrniti 1000 fl. Ove sklepe je razun poslednjega odbor l. 1875. v 4 sejah toliko izvršil, da je zamogel na 11. jan. 1876 sklicati občni zbor. Iz poročila denarničarja dr. Srneca denes samo toliko omenimo, da je vseh denarjev za Slomškov spomenik nabranih 5682 fl. 3 kr. potem 3 cesarski zlati in zlat 5 frankov.

Sklepi od občnega zbora sprejeti se glasijo: 1. občni zbor odobri izdelano ploščo za Slomškov grob, izdelano ploščo za rojstno njegovo hišo in odborov nasvet glede spomenika pri krstnem kamnu v Ponkvi, 2. občni zbor potrdi od odbora v stolni cerkvi za glavni spomenik odbrani in od knezoškofijstva dovoljeni prostor, odobri g. Hartl-nov načrt in njegovo izdelovanje po g. Schulz-u iz Viniškega kamna za 1200 fl., sprejme ponudbo g. Zajca glede 5 1/2 črevlja visoke podobe iz kararskega marmorja za 2000 fl. plače, vendar s tem dostavkom, da mu odbor izdelovanje podobe izroči še le potem, ko je g. umetnik natančnišo sličnost v obrazu podobe s Slomškovim portretom dosegnil. Občni zbor sprejme predlog g. kanonika Modrinjaka, da se g. Schulz-u naloži spomeniku primerno pridjati znamenja škofovske časti: kapo in palico. Občni zbor sprejme predlog g. dr. Srneca glede napisov, ki imajo biti latinski, slovenski in nemški in sicer kratki, pomenljivi, vsak v drugem ozirju, številke se imajo izpustiti. 3. Glede izdavanja Slomškovih spisov se je sprejel predlog g. dr. Srneca: ožji odbor se pooblasti za izdavanje Slomškovih spisov za sedaj porabiti 300 fl. zlasti za izdavanje pesmij, nabranih po g. Lendovšeku, odboru se naloži, da se z dotičnimi osebami pogovori in porazumi. Glede porabe končno osta-

lih denarjev odloči občni zbor, ki se ima sklicati pri razkritju glavnega spomenika Slomškovega. (Konec prib.)

Gospodarske stvari.

M. Načini zemljo za pridelovanje raznega sočivja pripravljati.

II.

Rigolana zemlja je dalje tudi dosti bolj sposobna dež in roso v se jemati in tudi iz globočine vlago na se potegovati. Vsem rastlinam z globokimi koreninami, zlasti drevesom in grmovju, je rigolanje neobhodno potrebno, da lepo rastejo in se za starost ukrepijo. Rastline s plitvimi koreninami pa dobijo s tem izpočito, močno zemljo in rastejo ravno tako dobro in lepo, kakor v dobro pognojeni zemlji, ktera se pa je le po navadnem načinu prekopala. To se lahko vidi na krompirju, pesi in drugih repnatih sadežih, ki celo brez gnoja na rigolani zemlji prav obilno rodijo.

Kakor je pa rigolanje koristno, ko se pod vodstvom izvedenega moža izpelje, ravno tako škodljivo zamore tudi postati, če se ga kakov mojsterskaza loti. Ne le na rastline in sadeže, ki jih hoče pridelovati, ampak tudi na to se mora gledati, kaka je zemlja posebno v spodnjih plasteh.

Globokost rigolanja je tedaj poglavitna stvar, ki se po raznih rečeh ravna. Za sadeže s plitvimi koreninami, kakor je zelje, bob, grah, je globočina 0'60—0'55 metrov dosti velika. Za imenovane in jednake sadeže je celo boljše, da se manj globoko rigola, ker po tem takem zamorejo jih korenine spodnjo podkopano gnojno prst doseči.

Tudi prvokratno rigolanje je boljše bolj plitvo izpeljati, razun, če se imajo sadeži s preglobokimi koreninami saditi. Če se v tem slučaju prvokrat pregloboko sega, so vendar le nekoliko preveč neplodne, če se priredjene zemlje preveč na vrh spravi.

Če je zarad spodnjih plasti zemlje globokejša prerahljanje mogoče, se večja globokost lahko s tem doseže, da se pri vsakokratnem rigolanju za 0'15 metrov globočeje gre. Plitvo rigolanje je tudi takrat dobro, če zgornja zemlja ni pregloboka in se že 0'45—0'60 metrov globoko ilovica, glina, kremenica ali celo kamenje nahaja. Ravno tako rigolati je tudi treba, kedar že 0'30 do 0'45 metrov globoko podzemeljska voda stoji. Tako zemlja kmalu trda postane in korenine ne morejo v njo.

Če so zgornje plasti zemlje peščene, je včasih vrtnarju prav ljubo, če se v spodnjih plasteh nahaja ilovica. Po rigolanju se del ilovice na površje spravi in s peskom pomeša. Na tak način postane zemlja vlažnejša in hladnejša, kar je skoraj za vse vrste naših zelenjav razun fižola in murk jako ugodno.

Če pa gori povedanih zaprek ni in če je zemlja v večji globočini in debelosti prstena, peščena, prhko ilovičasta ali glinasta, ali pa, če je pod zadnjima dvema še plast peska, potem se pa mora na vsak način globoko rigolati, da se ilovica in glina s peskom pomeša in vrtna zemlja izdatno zboljša.

Navadno se toraj za sočivje zemlja poprek 0'80—0'90 metrov globoko rigola. Pri globočini od 0'95 metrov je mogoče ves v zemlji rastoči plevel popolnem pokončati. Celo pirnica tako globoko pogrebena skoraj vsakokrat popolnem konec vzame.

Če je pa jeden poglavitnih namerov rigolanja, da se plevel do dobrega pokonča, potem je samo po sebi razumevno, da se mora to delo prav skrbno in opazno opravljati, da se plevelnata prst s čisto ne pomeša, in tako na vrhu ne obleži in vse delo zastoja ne stori.

Najprimernejši čas za rigolanje je jesen in zima. Tu se potrebni delavci najlahkejše in najcenejše dobijo in po tem mraz in mokrota zemljo, na površje spravljeno, stisne in prhko naredi, tako da je spomladno delo potem izdatno polajšano.

Obroki, v katerih se ima isto zemljišče prerigolati je vsaka 3—4 leta. Učinek rigolanja na rast in pridelek je tako dobitljiv in velik, da se večji stroški, ki jih tako obdelovanje zemlje s seboj prinese, več ko po dvojno poplačajo.

Nekaj v polajšanje pri rabi nove mere in vage.

Štacunsko ali kramarsko blago, ki se je prej merilo po vatlih ali laktih, se meri zdaj po metrih. Razmera med metrom in vatlom je taka, da n. pr. 9 vatlov da 7 metrov; potem se tudi ravna cena; če si prej dal za vatel blaga n. pr. 7 kr., daj za meter 9; ako bi štacunar zahteval 10 kr., mu v primeri s prejšnjo ceno daš pri metru po 1 kr. preveč; to se tebi sicer ne pozna toliko, ali če kupiš n. pr. 100 metrov, plačaš 1 gld. preveč, t. j. za svoj denar dobiš celih 11 metrov premalo. Še bolj se to pozna pri dražjem blagu, če je vatel n. pr. 7 gld. in trgovec zahteva na podlagi stare cene za meter ne 9, ampak 10 gld.; tu plačaš na podlagi stare cene pri 10 metrih celih 10 gld. preveč.

Vino na debelo se prodaja po hektolitrih (100 litrov). Hektoliter meri pa ne prav 71 bokalov ali 1 vedro in ne prav 31 bokalov; če ga tedaj kupiš na podlagi stare cene, in je vedro (40 bokalov) veljalo, n. pr. 10 gld., ne daj za hektoliter več ko 17 gld. 75 kr., če si dal za „kvinč“ (60 bokalov), n. pr. 10., ne daj za hektoliter čez 14 fl. 30 kr.

Isto pazi pri žitu itd., kar si prej kupoval po mernikih in vaganih. Kar si prej plačal vagan n. pr. po 4 gld., plačaj zdaj hektoliter k večjemu po 6 gld. 51.